

**Hur kan metoderna för
uppsatshandledning
anpassas efter dagens
universitetsstudenter?**

Pedagogiskt docenturarbete

Marie Öberg

Bakgrund

Att vara handledare för kandidat och magisteruppsatser för yrkesutbildningar är ett mycket givande men ibland också mycket krävande arbete. Vid Audiologiprogrammet, Lunds Universitet, där jag handleder C och D-uppsatser, har handledaren ansvar för arbetet fram till examinationen varefter examinatorn tar över ansvaret för arbetet. I kursplan AudM81- Audiologi- magisteruppsats vid Lunds Universitet beskrivs målet med magisteruppsatsen med att ”studenten ska förvärva kunskap och färdigheter i att planera och genomföra en vetenskaplig undersökning, redovisa, analysera och värdera resultaten”. Slutmålet är en välskrivna uppsats vilket ställer krav på att studenten uppnår de högsta nivåerna i Biggs SOLO- taxonomi (Structure of the Observed Learning Outcomes) vilka handlar om att kunna reflektera, teoretisera och knyta ihop (Biggs, 1999). Egna erfarenheter från handledning av uppsatser på olika nivåer är att de allra flesta studenter, genom handledning och via studentens egen skrivprocess, når dessa högsta nivåer. Detta bekräftades i universitetskanslersämbetets utvärdering av audionomprogrammet (2012) där samtliga utbildningsorter generellt uppnådde hög måluppfyllelse. I utvärderingen framgår dock att inte alla av de granskade uppsatserna uppnådde hög måluppfyllelse. Problem uppstår när inte studenterna når upp till dessa nivåer, vilket ofta blir tydligt vid författandet av diskussionsdelen i uppsatsen. I Högskoleverkets rapport (2009:16R) framkommer att det skett en förändring i studenternas förkunskaper och att det idag finns många som inte har de språkkunskaper som krävs för att kunna uttrycka sig i skrift. I samma rapport påpekas även att studenternas förmåga att analysera och problematisera beskrivs som bristfällig. Många lärare anser att kvaliteten på uppsatserna idag är lägre trots att tiden för handledning har ökat under senare år (2009: R16). Majoriteten av lärarnas som intervjuas i rapporten anser att studenterna är sämre förberedda för universitetsstudier jämfört med 5-10 år tillbaka. I en studie av Lindén (2006) ombads handledare av doktorander att skriftligt beskriva en situation som föranlett extra arbete i handledningen. Många olika aspekter beskrevs men det som behandlades av många handledare var beteenden hos doktoranden i form av skrivsvårigheter, lågt tempo och att inte lyssna på handledaren och fullfölja uppgifterna. Lindén menar att orsaken till att inte uppgifternas fullföljs eller sker med lågt tempo kan grundas i låg motivation och kan förbättras genom välarbetade kontrakt. Lindén menar vidare att skrivsvårigheter bäst bemästras genom träning över tid.

Frågeställning.

Som handledare funderar man ofta över vad som hade kunnat göras annorlunda vid de tillfällen man upplevt att studenterna har svårigheter att uppnå önskvärd nivå med uppsatsarbetet. Hur kan handledaren anpassa sin handledning och hur kan studenters förkunskaper förbättras inför uppsatsarbetet? Detta pedagogiska arbete avser att analysera och reflektera över påverkande faktorer i handledningen och diskutera lösningar för hur handledningen kan effektiviseras.

Effektiv handledning- vad visar litteraturen?

I litteraturen som handlar om handledning i högre utbildning finner man centrala begrepp som: *motivation, relation mellan student och handledare, strukturerat arbete, kontrakt,*

feedback och förväntningar. Det finns även en diskussion kring hur man kan bemästra dåliga förkunskaper.

Motivation

Det är högst väsentligt att studenterna förstår syfte och mål med de olika momenten som ingår i kursen och vad de ska ha kunskapen till, för att skapa förståelse och mening för vad de lär sig (Bjuremark m.fl., 2007; Hedin, 2006; Hård af Segerstad m.fl., 1996). Här menar Hedin (2006) att det är motivationshöjande om studenten känner att ämnet är relevant och därför måste uppgifterna ha koppling till det som studenten uppfattar att den ska göra i sitt kommande arbetsliv. För att förstärka lärandeprocessen hos studenterna är det väsentligt att läraren kan peka på hur de olika momenten i kursplanen hänger ihop i förhållande till målen (Biggs 1999). Biggs (1999) benämner detta med begreppet *constructive alignment* och menar att kursplanen ska utformas så att det finns en samstämmighet mellan de olika kursmomenten, vilket innebär att studenten lättare skapar en mening för sitt lärande.

Relation mellan student och handledare, strukturerat arbete och kontrakt

För att underlätta den fortsatta handlingen är det viktigt att vid första mötet med studenten utforma en tidsplan samt att ha ett samtal som berör förväntningar, ansvarsfördelning och arbetssätt (Lindblad, 1998; Norberg-Brorsson och Ekberg, 2012). Detta kan även formas till ett skriftligt kontrakt. Det är även viktigt att skapa en bra relation mellan student och handledare där man eftersträvar ett så jämnt bemötande som möjligt (Norberg-Brorsson och Ekberg, 2012). Ett samspel mellan student och handledare som präglas av stor ojämlikhet kan resultera i att studenten känner sig frustrerad och osäker (Wang och Li, 2011).

Förväntningar och feedback

Ibland överensstämmer inte handledarens och studentens förväntningar. Handledaren utgår ifrån att studenterna ska vara engagerade, drivande, noggranna och avsätta mycket tid då de påbörjar sitt uppsatsarbete. Studenter får ofta information om att uppsatsarbetet kräver mycket tid, något som också poängteras i studentlitteraturen (Lindblad, 1998). Förväntning från studenten kan vara att få en styrande handledning och bli ”tillsagd om vad som ska göras” eller att handledaren ska besvara frågor med vändande post. Många lärare anger att dagens studenter kräver mer service och ofta vill bli lotsade (2009:16R). Näslund (1999) anger att förväntningar har en ytterst betydelse för handledningens genomförande. Att handledarna inte alltid lever upp till alla förväntningar och att det är en mismatch mellan handledare och doktoranders förväntningar blir tydlig i en rapport från Högskoleverket (Högskoleverket, 2012) där 40 % av de doktorander som avbröt sina studier angav otillräckligt stöd från handledaren som orsak!

En strategi som föreslås är att i början av uppsatsarbetet endast ge övergripande kommentarer om innehållet för att i slutskedet övergå till en mer detaljerad nivå (Norberg-Brorsson och Ekberg, 2012). Det poängteras att man måste vara försiktig med sin negativa kritik i början av handledningen för att inte dämpa studenternas motivation då det finns studenter som förväntar sig att handledaren enbart ska uttrycka positiva kommentarer om arbetet (Stracke och Kumar; 2010 Knowles, 2007). Det är viktigt att ge studenterna beröm då detta gör att de kan bemästra den negativa kritiken lättare (Stracke och Kumar; 2010).

Förberedande strategier

Samtal kring och läsning av texter som vetenskapliga artiklar bidrar till studentens textutveckling och tankeprocess i uppsatsarbetet (Norberg-Brorsson och Ekberg, 2012). Hedin (2006) menar att arbetsformer som diskussioner och debatter, det vill säga former där det inte finns något exakt facit, underlättar utvecklingen av det kritiska tänkandet. Idealet är att varje program har en genomtänkt progression i det akademiska skrivandet exempelvis genom att integrera detta i ämnesundervisningen samt att lärarna ger respons under vägen (Norberg- Brorsson och Ekberg, 2012; Skarsgård, 2017). Dysthe (2002) lät studenterna gå en fyra veckor lång kurs där man i smågrupper fick läsa och kritiskt granska vetenskapliga texter. De fick även öva på att skriva en vetenskaplig text. De erfarna handledarna upplevde att denna kurs signifikant förbättrade studenternas prestationer.

Egna reflektioner över påverkande faktorer och förslag till lösningar

I litteraturgenomgången blir det ännu mer tydligt hur komplext det är med handledning! Näslund (1999) avslutar sin rapport med att det inte finns någon "bästa" handledningsmetod utan att det är många faktorer som bidrar till en god handledning. I handledningen av mina studenter har jag försökt följa många av råden som belyses i litteraturgenomgången.

Förväntningar, struktur och kontrakt

Vid första mötet förs ett samtal kring förväntningar, arbetsfördelning och en preliminär tidsplan skapas. Vid samtal betonas även att uppsatsarbetet är tidskrävande. Under det senaste åren har jag även testat att använda ett skriftligt kontrakt. Kontrakten syftar till att tydliggöra roller och skapa struktur i det kommande gemensamma arbetet med uppsatsen. Kontraktet har använts vid två D-uppsatser och en C-uppsats. I samband med testet av kontraktet efterfrågade jag feedback från studenterna och samtliga ställde sig mycket positiva till kontraktet. Studenterna uppskattar att det tydligt framgår vad som gäller och vad man kan förvänta sig. En D-uppsatsstudent skriver så här: *Jag tycker att du fått med det mesta, det man själv känner att man behövt hjälp med och "stött på" finns med och även saker som andra grupper tagit upp som lite "problematiska" under kandidatuppsatsen finns med.*

Förberedande strategier, motivation och feedback

Dialogen mellan mig som handledare och student är sällan något problem. Vid de tillfällen där uppsatsarbetet har svårigheter att uppnå en önskvärd nivå, handlar det ofta om att studenten har svårigheter med att knyta ihop och dra slutsatser av sitt arbete. Vad som är den främsta orsaken till detta är svårt att veta men kan eventuellt relateras till att studenten ägnat för lite tid till att läsa artiklar och kritiskt granska desamma. Ibland kan det handla om att inte studenten ägnat tillräckligt med tid till att kritiskt granska sin egen uppsats. I högskoleverkets rapport (2009:16R) framkommer att endast ett fåtal av studenterna lägger ned 40tim/vecka på sina studier. Det framkommer även att flera studenter har svårigheter att förstå engelska texter. En annan faktor är studentens inställning till uppsatsarbetet. På en yrkesutbildning kan det ibland vara svårt att motivera detta arbete och det är av yttersta vikt att tidigt i utbildning försöka få studenterna att se relevansen av uppsatsarbetet (Hedin 2006). Fler tillfällen till artikelseminarier inom de olika delkurserna kanske också skulle kunna underlätta det kommande uppsatsarbetet.

Som litteraturöversikten anger är det viktigt att fundera över hur man ger feedback till studenterna (Norberg- Brorsson, 2012; Stracke och Kumar; 2010; Knowles, 2007). Att inte kommentera detaljer förrän senare i arbetet utan att uppmuntra studenterna att komma igång med det övergripande skrivandet är något jag tror är mycket viktigt. Här måste man dock noga överväga NÄR man ska fördjupa sina kommentarer.

Tydliga roller, strukturerad handledningen och feedback på rätt nivå vid rätt tidpunkt är åtgärder jag tror kan ge positiva effekter för uppsatsarbetet, men viktigt är även att satsa på fler tidiga förberedelser inför uppsatsarbetet.

Referenser

- Biggs, J. (1999). What the students does: teaching for enhanced learning. *Higher Education Research & Development*, 18,(1):57-75
- Bjuremark, A. (Red). (2007). *Variation på temat examination- En rapport från grundutbildningsdag och rundabordssamtal vid LiU 2007*. CUL-rapport nr 13. Linköpings Universitet.
- Dysthe, O. (2002). Professors as Mediators of Academic Text Cultures: An Interview Study With Advisors and Master's Degree Students in Three Disciplines in a Norwegian University. *Written Communication* Vol. 19(4): 493-544
- Hedin, A. (2006). *Lärande på hög nivå*. Uppsala. Uppsala universitet.
- Hård af Segerstad, H., Klasson, A., och Tebelius, U. (1996). *Vuxenpedagogik- att iscensätta vuxnas lärande*. Studentlitteratur, Lund.
- Högskoleverket (2009). *Förkunskaper och krav i högre utbildning*. Rapport 2009:16R <http://docplayer.se/183727-Rapport-2009-16-r-forkunskaper-och-krav-i-hogre-utbildning.html>. Hämtad 170516
- Högskoleverket (2012). *Orsaker till att doktorander lämnar forskarutbildningen utan examen- en uppföljning av nybörjarna på forskarnivå läsåren 1999/2000 och 2000/2001*. Högskoleverkets rapportserie 2012:1R <http://docplayer.se/22805-Orsaker-till-att-doktorander-lamnar-forskarutbildningen-utan-examen.html>. Hämtad 170513
- Knowles, S. (2007). *Getting up close and textual: An Interpretive study of feedback practice and social relations in doctoral supervision* (PhD Thesis, Murdoch University)
- Lindblad, I. (1998). *Uppsatsarbete- En kreativ process*. Studentlitteratur, Lund
- Lindén, J. (2006). *Handledning av doktorander*. Nya Doxa: Nora
- Norberg-Brorson, I-B och Ekberg, K (2012). *Uppsatshandledning och skrivutveckling i högre utbildning-om det självständiga arbetet och skrivandet i alla ämnen*. Liber AB, Stockholm.
- Näslund, J. (1999). *Uppsatshandledning: Många frågor och några svar*. CUP:s rapportserie, nr 3. Centrum för universitetspedagogik, Linköpings universitet.
- Skarsgård, K. (2017). Få studenterna att skriva bättre akademiskt. *Universitetsläraren* nr 2. Sida 22.
- Stracke, E. & Kumar, V. (2010). Feedback and self-regulated learning: insight from supervisors and PhD examiners' reports. *Reflective practice* Vol. 11 (1): 19-32

Universitetskanslersämbetets utvärdering av audionomprogrammet (2012).
<http://www2.uk-ambetet.se/download/kvalitet/audiologi-2011.pdf>. Hämtad 170513

Wang, T. & Li, L. (2011). 'Tell me what to do' vs. 'guide me through it': Feedback experiences of international doctoral students. *Active Learning In Higher Education*, Vol. 12(2): 101-112.